

Regionstyrelsen

Uppdaterade riktlinjer i Hjälpmedelsanvisningar del 2 - synhjälpmedel

Förslag till beslut

Regionstyrelsen antar uppdaterade riktlinjer gällande Hjälpmedelsanvisningar del 2 - synhjälpmedel, att gälla från 8 maj 2019.

Bakgrund

Nuvarande riktlinjer antogs 2012. Riktlinjerna är nu i behov av att förändras för att motsvara de behov som finns idag.

De stora skillnaderna i riktlinjerna är att de anpassats till det nya sättet att skriva så att ett behovsanpassat arbete med förskrivning av hjälpmedel kan utföras på ett bättre sätt.

En inledning gällande termer och begrepp har lagts till i riktlinjerna för att underlätta för både verksamhet och patient (sida 2-5).

Ett avsnitt gällande målgrupp har lagts till eftersom WHO har ändrat sin klassificering (sida 6).

En ny förskrivarkategori har lagts till, data/IT-handledare (sida 6,11,13).

Under rubriken datorer och terminaler har en ny grupp av hjälpmedel, läsmaskiner, lagts till som gagnar patienten (sida 13). Detta innebär inte att kostnaden ökar för hjälpmedel i verksamheten.

Ändringar från tidigare riktlinjer är markerade med gult.

En uppdatering har även gjorts när det gäller benämningar och koder av hjälpmedel för att det ska stämma överens med den internationella ISO-klassifikationen. Detta är inte gulmarkerat i dokumentet då det gäller de flesta koder och benämningar.

Riktlinjerna är framtagna tillsammans med verksamheten samt patientrepresentant.

Christer Holmgren
t.f. förvaltningschef regionservice

Mimmi Hogland Blomkvist
funktionshinderstrateg

Bilaga

Hjälpmedelsanvisningar del 2 - synhjälpmedel

Del 2

Grundläggande riktlinje för alla typer av hjälpmedel

Som grund för förskrivning av alla hjälpmedelsanvisningar finns dokumentet Grundläggande förskrivningsriktlinje. Denna riktlinje hittar du här:

<https://www.ltkalmar.se/Documents/Samarbetsportalen/Patientadministration/Hj%c3%a4lpmedel/Riktlinjer%20f%c3%b6r%20hj%c3%a4lpmedelsf%c3%b6rskrivning/Grundl%c3%a4ggande%20f%c3%b6rskrivningsriktlinjer.pdf>

Synhjälpmedel

Allmänt

Synhjälpmedel är utformade för personer med synnedsättning. En del hjälpmedel är direkt avsedda för personer med svår synnedsättning eller blindhet. De speciella villkoren är beslutade av regionstyrelsen Kalmar län och inskrivna under respektive produkt.

Mer information kring hjälpmedel kan hittas på www.1177.se

Termer och begrepp

Förskrivningsrätt

En förskrivare utses av verksamhetschefen som också ansvarar för att förskrivaren har den kompetens som behövs för att utföra uppgiften. Av lokala regelverk framgår vilka yrkesgrupper som får förskriva hjälpmedel och om verksamhetschefen har beslutat om personlig förskrivningsrätt utöver dessa yrkesgrupper. Inför en förskrivning av hjälpmedel ska det göras en medicinsk behovsbedömning.

Verksamhetschefens ansvar enligt Socialstyrelsens författning SOSFS 2008:1

5 § Verksamhetschefen ska, efter uppdrag, ansvara för att

- 1) utse vem eller vilka av den behöriga hälso- och sjukvårdspersonalen som ska få förskrivningsrätt, och
- 2) göra bedömningar, i enlighet med 3 kap. 7 §, av behörig personals utbildningar och kompetens.

6 § Verksamhetschefen ska, efter uppdrag, förteckna vilka förbrukningsartiklar inom läkemedelsförmånerna som var och en av dem som har förskrivningsrätt får förskriva utifrån vars och ens kompetens.

Hjälpmedel för det dagliga livet

Individuellt utprovad produkt som syftar till att bibehålla eller öka aktivitet, delaktighet eller självständighet genom att kompensera en funktionsnedsättning (SOS termbank)

Koder och nomenklatur

Koder och nomenklatur för de olika produkterna längre ner är hämtade ur SS-EN ISO 9999:2016.

Bedöma behov av insats

Hjälpmedel är en integrerad del av behandling och/eller rehabilitering samt rehabilitering och ska komplettera andra åtgärder. Att bedöma behov av insatser handlar om att identifiera hälsotillstånd. En förskrivare börjar därför bygga sin bedömning på de behov av stöd som patienten själv, eller personer i patientens omgivning, uttalar. Behovsbedömningen ska utgå från patientens hela livssituation, vilket innebär att förskrivaren måste ta hänsyn till patientens såväl fysiska som psykiska och sociala behov. Patientens inflytande i

förskrivningsprocessen är väsentlig och ska bemötas med respekt. Det gäller att ta tillvara de erfarenheter och kunskaper som finns för att på bästa sätt kunna tillgodose de behov som en funktionsnedsättning innebär. Förskrivaren ställer sedan de uttalade behoven i relation till andra planerade och/eller genomförda åtgärder, för att därefter välja väg till hjälpmedel. Planerade och beslutade insatser samt individuella målsättningar ska ingå i rehabiliterings- eller habiliteringsplaner och det är viktigt att tydliggöra målet med förskrivning av ett hjälpmedel. Utgångspunkten är att patientens behov ska tillgodoses med så kostnadseffektiva hjälpmedel och/eller lösningar som möjligt. Om patienten samtycker bör samordning även ske med andra eventuella involverade verksamheter.

Prioriteringar

Förskrivning av hjälpmedel sker utifrån individens behov och den som förskriver hjälpmedel ska beakta såväl effekter på patientens hälsa och livskvalitet som konsekvenser för patienten vid uteblivet hjälpmedel. Förskrivaren ska dessutom ta hänsyn till både hjälpmedlets evidensbaserade dokumenterade effekt för patienten och kostnadseffektiviteten. Det innebär att förskrivaren i valet mellan olika åtgärder alltid bör eftersträva rimliga relationer mellan kostnad och effekt, mätt i hälsa och livskvalitet.

Egenansvar

Med egenansvar avses att patienten själv får bekosta hjälpmedlet, t.ex. är hjälpmedel för idrotts- eller motionsutövning egenansvar. Patienten får även bekosta ev. reparationer och reservdelar som hör till hjälpmedlet.

Hjälpmedel som i huvudsak används på arbetet finansieras inte av Region Kalmar län. Patienten rekommenderas att ta kontakt med arbetsgivare och försäkringskassan.

Förskrivningsprocessen

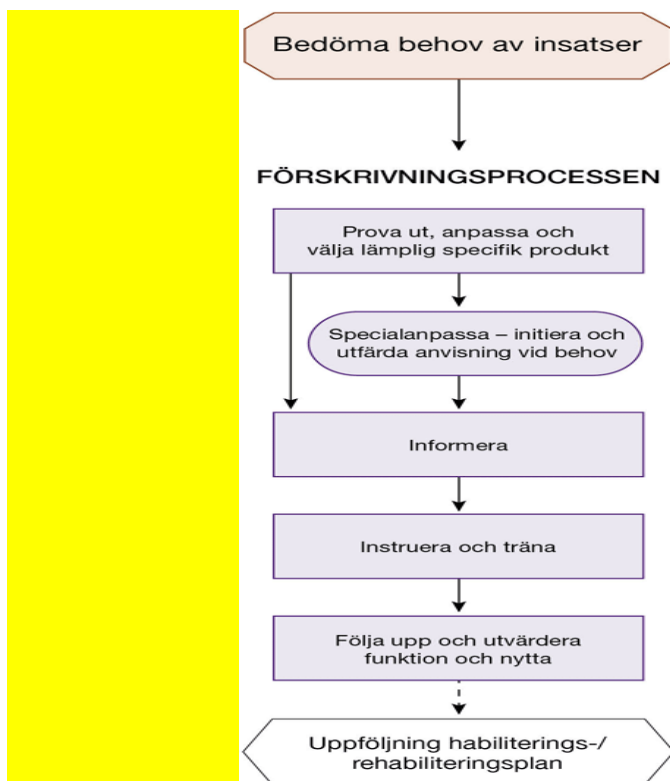
Förskrivning av hjälpmedel sker på individnivå och den som förskriver hjälpmedel ska beakta såväl effekter på brukarens hälsa och livskvalitet som konsekvenser för patienten vid uteblivet hjälpmedel.

Förskrivaren ska dessutom ta hänsyn till både hjälpmedlets evidensbaserade dokumenterade effekt för patienten och kostnadseffektiviteten. Det innebär att förskrivaren i valet mellan olika åtgärder alltid bör eftersträva rimliga relationer mellan kostnad och effekt, mätt i hälsa och livskvalitet.

En medicinsk bedömning är förutsättning för förskrivning och ska genomföras av definierade funktioner och yrkeskategorier inom landstinget för respektive hjälpmedelsområde. Om förskrivning är en

del i ett teamarbete ska det tydligt framgå av interna rutiner vilka delar av processen som vårdgivarens personal är ansvariga för.

Uppföljning av förskrivning

Uppföljningsansvaret för en förskriven produkt anges i 9§ SOSFS 2008:1 Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården.

Remisshantering

Vid första kontakt med syncentralen behöver patienten en remiss från ögonläkare. Remissen handläggs av Syncentralerna i Region Kalmar län.

Ekonomiskt ansvar

Ögonkliniken vid länssjukhuset i Kalmar och Habilitering Norr har kostnadsansvaret för synhjälpmedel som förskrivs av Region Kalmar län. Om kostnaden för hjälpmedlet överstiger ½ basbelopp måste förskrivningen godkännas av verksamhetschef.*

*1/2 basbelopp 2019: 23 250 kronor

Eventuellt tillkommande förbrukningsartiklar som kan stå i kombination med synhjälpmedlen står patienten själv för.

Bedömnings- tillika besöksavgift ska erläggas i enlighet gällande regelverk för avgifter – [se avgiftshandboken/](#)

Dubbelutrustning kan endast förskrivas i undantagsfall och alltid efter godkännande av verksamhetschef.

Installation och reparationer

Reparationer och underhåll av synhjälpmedel skall ske på ett för vårdgivaren kostnadseffektivt sätt. En patient som själv försöker reparera sitt förskrivna hjälpmedel kan riskera att själv få stå för reparationskostnaden.

Syncentralen ansvarar för att installera skolhjälpmedel och säkerställa att elever ges möjlighet att använda förskrivna utrustning.

Samverkan

Då en patient kan ha kontakt med flera olika vårdgivare för samma funktionsnedsättning är det viktigt att samråd sker mellan vårdgivarna för att få en samordning och helhetssyn av hjälpmedelsinsatserna.

I det fall flera kompetenser behövs för att säkerställa att patienten får lämpliga hjälpmedel ansvarar berörd vårdpersonal för att ett samverkansmöte med berörda kompetenser anordnas.

Speciella villkor för enskilda produkter

SYNTEKNISKA HJÄLPMEDEL

Ögonkliniken vid länsjukhuset i Kalmar och Habilitering Norr har kostnadsansvaret för synhjälpmedel som förskrivs av Region Kalmar län.

Utprovning, inträning och förskrivning görs av synpedagog, synrehabiliterare, data/IT-pedagog och legitimerad optiker vid syncentralerna på respektive sjukhus.

Målgrupp

Personer med synskärpa 0,3, eller sämre och/eller närvisus 8p eller sämre med bästa korrektion är berättigade till syncentralens insatser.

Personer med binokulära, betydande synfältsdefekter och de med stora visuella perceptionssvårigheter kan vara aktuella liksom gruppen med kombinerad syn/hörselnedsättning av sådan grad att det medför problem i vardagen.

Benämning av synnedsättning enligt WHO:s klassificering:

Synskärpa (båda ögonen med bästa korrektion):

0 Lindrig/ingen synnedsättning	> 0,3
1 Måttlig synnedsättning	0,3 - 0,1
2 Svår synnedsättning	0,1 - 0,05
3 Blindhet	0,05 - 0,02
4 Blindhet	0,02 – ljusperception
5 Blindhet	Ingen ljusperception

04 Hjälpmedel för behandling och träning

04 24 Material och utrustning för fysiska, fysiologiska och biokemiska tester

Talande blodsockermätare 04 24 12

Förskrivare

Överläkare och specialistläkare vid medicinklinik i samråd med syncentral.

Anvisning

Blodsockermätare med talfunktion kan endast förskrivas till person med svår synnedsättning eller blindhet med diabetes mellitus. Gränsvärde se WHO:s klassificering sidan 6 i detta dokument.

Anmärkning

Kostnaden bärs av medicinklinik.

12 Hjälpmedel vid förflyttning

12 39 Orienteringshjälpmedel

12 39 03 Vita käppar

Förskrivare

Synpedagog och synrehabiliterare vid syncentral

12 39 09 Akustiska ledfyrrar (ljudsignalsändare)

Förskrivare

Synpedagog och synrehabiliterare vid syncentral

18 Hjälpmedel för utrustning av anpassning av bostäder och andra lokaler

18 03 Bord

18 03 06 Läsbord/Vinkelställda skivor

Förskrivare

Synpedagog och synrehabiliterare vid syncentral

18 06 Belysningsarmaturer

Läs- och arbetsbelysningar 18 06 06

Förskrivare

Synpedagog, synrehabiliterare och regionanställd leg. optiker vid syncentral

Anvisning

Läs- och arbetsbelysning kan förskrivas till barn och skolelever med synnedsättning.

Fasta installationer av armaturer anses inte vara hjälpmedel. I vissa fall bör de falla inom ramen för bostadsanpassningsbidraget som handläggs av kommunen.

22 Hjälpmedel för kommunikation och information

22 03 Synhjälpmedel

Hjälpmedel inom denna grupp är avsedda för personer med synnedsättning se WHO:s klassificering sidan 6 i detta dokument, kontaktlinsförskrivning har andra kriterier.

Glasögon och kontaktlinser 22 03 06

Glasögon

Förskrivare

Ögonläkare, ortoptist, regionanställd leg. optiker

Anvisning

Bidrag till glasögon för barn utan synnedsättning kan förskrivas t o m 7 års ålder. Bidraget till glasögon innefattar olika behovsnivåer, högre respektive lägre nivåer.

Förskrivare avgör aktuell nivå och beviljad nivå betalas av regionen emedan eventuellt överstigande belopp betalas av vårdnadshavaren.

Om glasögonbåge till barn t o m 7 år lämnas ut från en syncentral betalar regionen hela kostnaden för bågen inkl. arbetskostnad.

Bidrag till utbyte av repade glas för barn t o m 7 år utgår tidigast ett år (löpande år) efter det att befintliga glasögon lämnats ut. Brukaren måste själv betala reparations- och utbyteskostnader.

Kontaktlinser

Förskrivare

Ögonläkare, regionanställd leg. optiker med kontaktlinsbehörighet

Anvisning

Kontaktlinser kan förskrivas på medicinsk indikation.

Rengöringsutrustning och hanteringshjälpmedel utlämnas vid förskrivningstillfället. Övrig förbrukning ska brukaren bekosta själv.

22 03 09 Glas, linser och linssystem som förstorar med eller utan inbyggd belysning

Förskrivare

Regionanställd leg. optiker, synpedagog och synrehabiliterare vid syncentral

Huvudburen optik

Förskrivare

Ögonläkare vid syncentral, regionanställd leg. optiker, synpedagog och synrehabiliterare

Anvisning

Det bör observeras att vanliga korrektionsglas i vissa fall kan användas som optiskt hjälpmedel, nämligen som stark addition om styrkan är sådan att synavståndet blir mindre än 0,25 m med dessa glas. Glaset ger i sådant fall en förstoring av det betraktade objektet

22 03 12 Kikare/kikarglasögon

Förskrivare

Regionanställd leg. optiker, synpedagog och synrehabiliterare vid syncentral

22 03 15 Hjälpmedel som vidgar och vinklar synfältet

Förskrivare

Ögonläkare, regionanställd leg. optiker, ortoptist

Anvisning

Prismaglasögon kan förskrivas till person med sådan felställning av ögonen att binoculärt enkelseende endast kan åstadkommas med hjälp av prismakorrektion.

Gäller endast vid felställningar p g a pares eller mekanisk skelning. Endast prismadelen är bidragsberättigad.

Endast ett par prismaglasögon per år bekostas av regionen. Reparationer av utlämnade glasögon betalas av regionen först ett år efter utlämnandet.

22 03 18 Förstorande av TV-system

Förskrivare

Synpedagog, synrehabiliterare och data/IT-pedagog vid syncentral

22 12 Hjälpmedel för teckning och handskrift

22 12 12 Utrustning för manuell punktskrift

Förskrivare

Synpedagog och synrehabiliterare vid syncentral

22 12 15 Punktskriftmaskiner

Förskrivare

Synpedagog, synrehabiliterare, data/IT- pedagog vid syncentral

Anvisning

Förskrivningen ska ske i samråd med på hjälpmedlet utbildad person.

22 18 03 Hjälpmedel för att hantera ljud- bild och videoinformation

Utrustning för spela in och återge ljud

Förskrivare

Synpedagog, synrehabiliterare och data/IT-pedagog vid syncentral

22 27 Varseblivningshjälpmedel

22 27 06 Indikatorer med ljudsignaler

Förskrivare

Synpedagog, synrehabiliterare vid syncentral

Anvisning

Kan endast förskrivas till blinda personer

22 27 12 Ur och klockor

Klockor med taktil märkning

Förskrivare

Synpedagog och synrehabiliterare vid syncentral

Anvisning

Kan endast förskrivas till personer med svår synnedsättning eller blindhet

Klockor med larm och/eller väckningsanordningar

Förskrivare

Synpedagog, synrehabiliterare vid syncentral

Anvisning

Hjälpmedlet är avsett för hörselskadad/döv med svår synnedsättning

22 27 24 Hjälpmiddel för att observera situation eller position för specifik situation eller person

Förskrivare

Synpedagog, synrehabiliterare och data/IT-pedagog vid syncentral

22 30 Lashjälpmiddel

22 30 21 Läsmaskiner

Förskrivare

Synpedagog, synrehabiliterare, data/IT-pedagog vid syncentral

Anvisning

Kan endast förskrivas till person med svår synnedsättning eller blindhet.

22 33 Datorer och terminaler

Dator kan inte förskrivas som hjälpmedel endast anpassning av dator.

Vid flerfunktionsnedsättning kan kostnaden delas mellan de olika verksamheterna.

Kostnaden för utbildning av brukaren/anhörig på programvaran bekostas av förskrivande enhet, medan kostnaden för utbildning av t ex lärare, skolassistent och annan personal bekostas av berörd förvaltning.

Anpassning av datorer

Förskrivare

Synpedagog, synrehabiliterare, data/IT-pedagog vid syncentral

Programvara

Förskrivare

Synpedagog, synrehabiliterare, data/IT-pedagog vid syncentral

Anvisning

Tal- och förstoringsprogram kan förskrivas som speciell anpassning.

Standardprogram för ordbehandling, kalkyl och ritprogram kan **inte** förskrivas.

24 Hjälpmedel för hantering av transport av produkter

24 04 Märkning och indikering

Färgindikator

Förskrivare

Synpedagog, synrehabiliterare vid syncentral

Anvisning

Kan endast förskrivas till person med svår synnedläggelse eller blindhet.